

sebb érdemeket szerzett volna, ágy látszik, megijedtek. hogy a polgári pártok ezen a téren túltesznek rajttik és elfogadván az osztrák szociáldemokrata nők indítványát, napirendre tűzték ismét a női szavazatjog kérdését. Bebelnek az esseni pártgyűlésen szeptember 18-án mondott beszéde igazolja, hogy tényleg ezért tűzték újból napirendre a kérdést.

A női munka megnövekedését a szociáldemokráciában a női delegátusok szokatlanul nagy száma bizonyította. Mi sem volt tehát természetesebb, mint az a felfogás, hogy ez a megerősödés a nőknek a kongresszuson való részvételében is visszatükröződik majd. A tények azonban nagy csalódást okoztak. A napirend öt pontját az együttes ülések előtt minden ország 4-4 delegátusából álló bizottság vitatta meg és a bizottságok határozati javaslatok kerültek a kongresszuson tárgyalásra. A női szavazatjogi bizottságba a legtöbb ország 3 nőt és egy férfit küldött – egyik ország sem pártjának döntő befolyású vezeterei közül. Magyarországot e bizottságban Sachsené. Szécsi Frida. Szécsi Rózsika és Ladányi Ármin dr. képviselték. Az egyetlen politikai tekintélyű férfi a bizottságban Paul Singer volt. akit elnöki tisztsége kényelmesen passzív magatartásra kötelezett. Megtörtént már most az a nevetséges eset. hogy ugyanazok a nők, akik előző napon a polgári sajtó elől elzárt tanácskozásukon a tárgyat alaposan átbeszélték és határozati javaslatot dolgoztak ki, »női szavazatjogi bizottság« címen újból elmondták ugyanazt és a bizottság tárgyalásának alapjául szolgáló saját javaslatukat átdolgozva, megrövidítve, mint a bizottság javaslatát terjesztették az együttes ülés elé.

Nagyon sajnálatos volt, hogy a férfiak, – ez esetben a hatalom birtokosai – a bizottságban teljesen átengedték a teret a politikai jogok hiányában pusztá követelésre utalt nőknek. Valóban szégyenletes volt azonban a férfiak részvétlensége a plenáris ülésen. Itt is átengedték a referálást Zetkin Klárának, aki azután kénytelen volt – vagy talán ez meg is felelt az ő akaratának? – három nap alatt ugyanazt a tárgyat harmadszor elreferálni. Beszéde alatt a terem úgy kiürült, mintha csak formális dolgokról és nem a legmesszebbmenő fontosságú problémákról lett volna szó. A szocialista sajtóban azóta többször olvashattuk azt a magyarázatot, hogy e kérdésben azért nem kellett a férfiaknak is felszólalniuk és azért hagyhatták el bátran a termet, mert úgyis egyetértés uralkodik az irányban, hogy a szociáldemokráciának feltétlenül állandóan küzdenie kell a nők választójogáért. A magyar pártvezetőség fényesen dezavuuálja a nemzetközi egyetértést. (L. többek közt a Népszava október 11-iki számát.)

A NŐKÉRDÉS A NEMZETKÖZI SZOCIALISTA KONGRESSZUSON.

Írta: SCHWIMMER RÓZSA.

(Befejezés.)*

Alig volt még szocialista kongresszus, amely oly fontos lett volna minden osztálybeli nők szempontjából, mint a stuttgarti. Hiszen a nőmozgalom legégetőbb kérdése, a nők választójoga volt a napirenden. A szociáldemokrácia többször nyilatkozott már a női szavazatjog mellett, de mindig a pusztán elvi kijelentéseknél maradt, amelyekkel a gyakorlat homlokegyenest ellenkezett.

Most, hogy a polgári pártok minden országban mindjobban megbarátkoznak a nők választójogának gondolatával, most, hogy ezt a radikális követelményt Finnországon kívül Norvégia is megvalósította, anélkül, hogy a szociáldemokrácia ez irányban különö-

* Előző rész lapunk októberi számában.

Zetkin asszony, aki az általános nőmozgalomra zúdított rágalmak özönében adott kifejezést párthűségének, fanatizmusában arra a valótlan állításra ragadtatta el magát, hogy „a polgári nők mindenütt, ahol megvan a korlátozott szavazatjoguk, ölbe rakják a kezüket és nem is tartják szükségesnek, hogy »szegényebb testvéreik« felszabadításáért küzdjenek”. Előzőleg kijelentette, hogy bízik Norvégiában, mert az egyelőre még korlátozott női szavazatjogot bizonyára mihamar teljesen demokratizálja. Tudvalevő azonban, hogy Norvégián kívül sehol sincs korlátozott női szavazatjog. Fanatikus vádaskodásában észre sem vette, hogy bárdcsapásait így az üres levegőnek méri.

Norvégia asszonyai, amióta a csak „majdnem általános” szavazatjogot megkapták, máris kérvényt intéztek a parlamenthez a fentartás nélküli általános választójog érdekében. Ezt a kényelmetlen, mert a nőmozgalom szolidaritásáról tanúszkodó igazságot Zetkin — elfelejtette, Zetkin után Madelaine Pelletier dr. ama „feminista-szocialista” követelmény mellett emelt szót, amely nem pusztán teoretikus, hanem gyakorlati egyenjogúsítást kíván a nő számára, aki nem érheti be azzal, hogy csak mint a férfi hozzátartozójának, mint nemi lénynek legyen szava. „A nő ki akar lépni a házi börtönből a nyilvános életbe, hogy mint ember, minden emberi munkában részt vegyen. Nem maradhatunk továbbra is kizárva a politikai jogokból csak azért, mert a férfiak nem képesek gyermekeket szülni”, mondta Pelletier dr. a kisszámú hallgatóság élénk derültsége közben.

A nőknél annyiszor nélkülözött reálpolitika nyilvánult meg Milicent Murby, a Fabian Society képviselőjének beszédében Hangsúlyozta, hogy a nők választójoga 26 év óta szerepel a szociáldemokrácia programjában, anélkül, hogy érdekében történt volna valami, míg polgári pártok már pozitív eredményeket mutathatnak fel. 670 angol képviselő közül 423 híve a női szavazatjognak. Helytelennek tartaná, ha az esetleg korlátozott női szavazatjogot visszautasítanák, mert a semminél ez is jobb, az általános női választójog előlegéül legrosszabb esetben ezt is el kell fogadni. A további küzdelmet ez is nagyon megkönnyítené. Gyakorlati megfontolásból kívánja a szociáldemokrácia és a polgári nőmozgalom együttes munkáját a női szavazatjog érdekében. Ennél a pontnál az addig nagyon lazán kezelt ügyrendet hirtelen szigorúan szemmel tartották és megvonták a szót ettől az egyetlen kritikai tendenciájú szónoktól. Alig két órai tanácskozás után végeztek az egész kérdéssel. Adelhaid Popp (Wien) és Mr. Burrows (London) felszólalása után — utóbbi rosszalta, hogy Miss Murby elismerőleg nyilatkozott a pol-

gári nőmozgalom munkájáról — valamennyi szavazattal az angol fabianisták ellenében elfogadták a lapunk szeptemberi számában teljes szövegében közölt határozati javaslatot.

A nők aktív közreműködése a szavazatjog kérdésénél csúcson sodródott ki. Tárgyalásánál négy nőszónok szólalt fel. A többi kérdés megvitatásában egyetlen nő sem vett részt, bár a napirend nem egy tárgyának komoly és alapos ismerői voltak köztük. Két bizottságban mégis hozzászóltak általános kérdésekhez Roland-Helst asszony Amsterdamból és Rosa Luxemburg. A plenum előtt azonban az objektív szemlélő olyan helyzetet figyelhetett meg, amelyet a szociáldemokrata nők eddig tagadtak és lepleztek: a szociáldemokráciában is szét van választva a „nőkérdés” az „általános kérdésektől, melyek a férfiaknak vannak fentartva”. Ezt a képet épenséggel nem zavarta az egyetlen női felszólalás, mert Kammali asszony Indiából a gyarmatosítás kérdésénél szólt ugyan, de nem a tárgyhoz, hanem csupán arra kérte a kongresszust a pestis pusztította indiai proletariátus nevében, hogy tanulmányozza az indiai kérdést.

És valamennyi asszony, köztük ezúttal először egy szociáldemokrata képviselőnő, hallgatott és szépen parancsszóra szavazott. Mintha egyéb feladatuk se volna a proletariátus küzdelmeiben, amelyek a nőtől hasonlíthatatlanul több áldozatot követelnek, mint a férfitől.